

CUM SĂ VORBIM CU ERETICII

Sfântul Teofan Zăvorâtul

www.mirem.ro

Mulțumim

**Prea Cucernicului Părinte Theodoros
Zisis, distins profesor al Facultății
de Teologie Ortodoxă din Tesalonic,
pentru bunăvoința de a ne acorda
dreptul și binecuvântarea publicării
acestei lucrări apologetice, spre
slava Bisericii Ortodoxe de
pretutindeni.**

Vă răspund cu bucurie sau, mai corect, voi discuta cu dumneavoastră în scris problemele pe care le ridicați în scrisoarea deosebită pe care mi-ați trimis-o. înainte de a-mi fi scris dumneavoastră, am auzit și eu câte ceva, dar n-am dat prea multă importanță, însă acum văd că în regiunea în care trăiți a izbucnit o adevărată epidemie. De aceea, mă grăbesc să vă răspund așa cum mă va lumina Dumnezeu.

~ I ~

Îmi scrieți: „A venit la noi un învoățător al credinței, ce pare un om politic, și umblă nu numai pe la casele celor bogați, dar și pe la cei săraci, citește din Evanghelie, o interpretează, îi învoăță pe oameni credința în Hristos și îi îndeamnă să se pocăiască. Lângă mine stă un legător de cărți sărac, învoățătorul acela vine des la casa lui, unde adună o mulțime de lume. M-am dus și eu acolo de două ori. Se aude că și prin alte părți propovăduiește și adună oameni”.

Să ne oprim deocamdată aici cu scrisoarea dumneavoastră. Se vede foarte clar că acest predicator al

credinței nu este un om al Bisericii. Cum să propovăduiască credința în Hristos fără să fie recunoscut ca propovăduitor de către Biserică?¹ Lucrul acesta este nemaiauzit! Trebuia să vă gândiți că aici se întâmplă ceva suspect și să fiți reținut. Astfel v-ați purtat? Ați cercetat dacă sunt corecte cele pe care le auziți sau dacă duc spre ceva bun? Așa ar fi trebuit să priviți lucrurile de la bun început.

În continuare, spuneți că omul acela îi învață pe oameni să creadă în Hristos și citează mereu din Evanghelii. Lucrul acesta ar fi trebuit să vă dea de gândit. De ce vă învață credința în Hristos? Sunteți oare turc sau tătar? De mic copil credeți în Hristos și trăiți la sânul sfintei Biserici Ortodoxe, după exemplul tuturor sfinților care au fost slăviți de Dumnezeu. Atunci când a început să vă învețe despre credința în Hristos pe dumneavoastră, care deja credeți, ar fi trebuit să vă gândiți că ceea ce crede el trebuie să fie diferit de ceea ce credeți dumneavoastră, adică de credința Bisericii noastre.

Când v-a îndemnat să credeți în Hristos, trebuia să-l întrebați: De ce ne spuneți un lucru ca acesta? Oare suntem nebotezați?

Și totuși nimeni dintre domniile voastre nu a protestat. Spunându-vă să credeți în Hristos, v-a considerat necredincioși, iar dumneavoastră ați tăcut și ați ascultat fără să spuneți nimic, ca și cum ați fi fost cu adevărat necredincioși.

Dacă propovăduiește o altă credință, iar

¹ În vremea Sf. Teofan falșii propovăduitori erau ușor de identificat. Aceștia ființau de regulă în afara Bisericii. Astăzi aceștia pot fi întâlniți și în Biserica Ortodoxă, așadar numiți „ortodocși”.

dumneavoastră stați și-l ascultați, atunci loviți în credința Ortodoxă, în sfânta noastră Biserică și în toți cei care s-au mântuit și continuă să se mântuiască la sânul ei. Aceasta este cea de-a doua dumneavoastră greșeală, mai mare decât cea dintâi!

În timp ce duceți o viață liniștită, îngrijindu-vă de mântuirea dumneavoastră, a venit un om oarecare și a început să vă predice: „Știți ceva? Hristos a murit pentru mântuirea noastră. Credeți în El, pocăiți-vă și veți fi mântuiți!”.

Iar dumneavoastră, ca și cum ați fi auzit ceva nou și neobișnuit, v-ați lipit de el, gata să părăsiți Biserica, preoții și toate cele pe care până atunci le cinsteți ca pe niște mijloace de sfințire.

Ce lucru ciudat... Oare nu ați fost botezat și nu v-ați luptat în numele lui Hristos? Oare nu ați primit iertarea păcatelor prin Taina Spovedaniei? Nu v-ați împărtășit cu preacuratul Trup și cu scump Sângele Domnului? Nu la Hristos ați alergat de atâtea ori prin rugăciune și nu în El v-ați pus speranța de mântuire? Așadar, ce lucru nou și deosebit, care să nu fi urcat la gândul și la inima dumneavoastră, v-a propovăduit străinul acela?

Vă zice: „Hristos S-a răstignit pentru voi. Trebuie să credeți în El ca să vă mântuiți”. Oare nu mărturisim lucrul acesta în fiecare zi în Simbolul credinței? „Cred (...) întru Unul Domn Iisus Hristos, Care pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfant și din Măria Fecioara și S-a făcut om. Și S-a răstignit pentru noi...” Același lucru îl mărturisim atunci când cântăm în biserică: „Unul născut Fiul lui Dumnezeu... Care Te-ai răstignit Hristoase Dumnezeule, (...) miluiește-ne pe noi”; „Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos, împăratul

nostru Dumnezeu"; „Miluiește-ne pe noi, Fiul lui Dumnezeu” sau: „Acum slobozește ... că au văzut ochii mei mântuirea Ta...”.

Întreaga Sfântă Liturghie nu este altceva decât amintirea și repetarea prin jertfa fără sânge a jertfei de sânge care s-a săvârșit pe Golgota pentru mântuirea noastră.

Dacă sunteți de acord cu toate acestea, atunci ce lucruri noi auziți, oare, de pe buzele predicatorului dumneavoastră, care vă fac să fiți gata să lăsați tot ce aveți înainte și să-l urmați pe acela, fără să cunoașteți prea bine încotro vă va duce și știind că drumul pe care mergeți acum este cel adevărat?

Acesta este un lucru de neînțeles! E ca și cum ați cânta un imn într-un cor armonios și, dintr-o dată, vă opriți, ca să ascultați o voce a unui necunoscut intrat în cor fără să fie invitat de nimeni, care face notă discordantă cu ceilalți. Nu vă preocupă deloc dacă străinul acela a făcut bine începând să cânte sau dacă dumneavoastră ați făcut bine că ați încetat să mai cântați.

Cântăreții experimentați spun că a distinge o voce într-un cor este împotriva regulilor. Iar oamenii care admiră acea voce se acuză pe ei înșiși, deoarece dovedesc faptul că nu au simț estetic, în momentul de față, în privința temei mântuirii dumneavoastră, semănați cu necunoscătorii artei interpretării corale.

Până acum, ați avut multă grijă de mântuirea sufletului. Ați lucrat în pace și în liniște, alături de ceilalți frați. Dintr-o dată, a apărut străinul acela, care a început să tot repete una din multele învățături ale Bisericii, iar dumneavoastră v-ați îndreptat atenția spre el. Ați fost impresionat și acum păreți gata să lăsați totul și să-l

urmați. Nu v-ați gândit nici un moment dacă purtarea aceluia sau a dumneavoastră este corectă. Cei care cinstesc lucrarea de mântuire vă vor considera ca pe un fel de mâncare fără gust la ospățul duhovnicesc.

De cum ați auzit primele sale cuvinte, trebuia să vă îndepărtați imediat, pe când dumneavoastră v-ați legat de el din ce în ce mai mult.

~ II ~

Îmi scrieți: „*Vorbește în permanență cu mult entuziasm despre Domnul nostru Iisus Hristos și despre jertfa Sa mântuitoare, îl ascultăm cu plăcere, iar el ne atrage din ce în ce mai mult*”.

V-ați dat seama, oare, dacă este ortodox sau de altă credință? Sau poate v-ați gândit că, dacă știe rusește, este rus, și dacă vorbește despre Mântuitorul Hristos cu atâta entuziasm, trebuie să fie de-al nostru, căci cunoaște și propovăduiește adevărul... Aceste gânduri v-au amăgit și, astfel, ați căzut în înșelare.

Se poate să fie rus, dar nu are credința rusească. A fost ortodox, însă a căzut din Ortodoxie.² Este eretic! Poate că propovăduiește mântuirea prin Hristos, dar nu așa cum ne-au învățat Hristos și sfinții apostoli. Vorbește cu entuziasm, dar aceasta nu este o dovadă că ceea ce spune este adevărat. Mai degrabă dovedește faptul că este cu totul dăruit învățaturii sale și că se luptă pentru ea, ca și cum o adunătură de erezii și de rătăcirii ar fi singurul adevăr

² La fel nu toți românii patrioți, naționaliști, iubitori de neam, etc. au credință „românească”, adică ortodoxă. Aceștia deși animați de dragoste de țară sunt căzuți din Biserică, adică apostazi.

care există.

Oare cele ce vă spun acum sunt lucruri necunoscute pentru dumneavoastră? Sau poate nu știți al cui ucenic este? Cum e învățătorul, așa este și ucenicul. Știți, fără îndoială, că odată a venit pe la noi un anglican și a început să umble din casă-n casă, înșelându-i cu învățăturile sale pe unii dintre ai noștri - domni și doamne -, care nu pășeau cu hotărâre pe drumul adevărului.

Dintre aceștia a răsărit și predicatorul dumneavoastră de acum, care continuă lucrarea de înșelare a anglicanului. Merge peste tot și încearcă să-i ducă la pierzanie și pe alții. Credința pe care o avea anglicanul o are și acesta. Amândoi s-au îndepărtat de adevărul de diamant al lui Dumnezeu și se află pe cea de-a patra treaptă a căderii în minciună, întuneric, hulă și erezie.

Nu vă voi descrie în amănunt în ce constă această cădere, dar vă voi prezenta pe scurt istoricul ei.

La început, exista o singură Biserică, a cărei credință era cea adevărată. Apoi, a venit ispita. Ca urmare, prin sofisticăria lui, papa de la Roma s-a îndepărtat de Biserică și de adevărata credință³ Aceasta este prima treaptă a căderii în minciună și întuneric.

Din catolici sau papistași au ieșit protestanții,⁴

³ Semne ale îndepărtării Apusului de adevărata Biserică se întrevăd încă din vremea fericitului Augustin (+ 430), primul teolog apusean care a susținut clar ideea Filioque (purcederea Sf. Duh nu doar de la Tatăl ci și de la Fiul). Tot acesta, legat de iconomia mântuirii promovează teoria predestinației (împotriva căreia au luat atitudine în acea vreme Sf. Ioan Casian, împreună cu călugării din Provența, precum și cei din Africa de Nord). Rătăcirilor lui Augustin, de-a lungul veacurilor se vor ai adăuga și altele, tâlcuite de teologii latini și încuviințate de papi, până astăzi.

⁴ Protestantismul, curent „religios” apărut în sec. al XVI lea, ca urmare a abuzurilor morale, canonice și administrative săvârșite de întâistătătorii Bisericii Catolice. Fondatorul „Bisericii” Protestante este Martin Luther

care, prin alte sofisticării, au fost înșelați și s-au îndepărtat de catolicism. Iată a doua treaptă de cădere în minciună și întuneric.

Din protestanți, a ieșit sofisticăria anglicană⁵ - cea de-a treia treaptă a căderii în minciună și întuneric.

Din sofisticăria anglicană a ieșit, în fine, o altă rătăcire, al cărei adept a fost și cel care a făcut pe la noi mai demult pe predicatorul și a reușit să-i ducă pe mulți la rătăcire. Aceștia se află cu toții pe a patra treaptă a căderii în minciună și întuneric.

Învățătorul dumneavoastră eretic, ce merge din casă în casă ca să-i înșele pe ortodocși, se află pe cea de-a patra treaptă a căderii în minciună și întuneric. Acesta este predicatorul pe care îl respectați atât de mult! Să vă bucurați de el...

Adevărul curat, neschimbat și mântuitor al lui Dumnezeu nu se găsește nici la catolici, nici la protestanți, nici la anglicani, nici la predicatorul dumneavoastră. El este cuprins numai în învățătura adevăratei Biserici, adică a Bisericii Ortodoxe. Se știe faptul că toți ceilalți, care se află în rătăcire, cred că ei sunt în posesia adevărului, însă adevărul este departe de aceștia.

Catolicii, care s-au desprins primii din Biserică, au impresia că adevărul se află la ei.

(1483-1546) fost monah romano-catolic.

⁵ Regele Angliei Henric al VIII lea s-a ridicat împotriva papei, pentru că acesta nu i-a desfăcut prima căsătorie și prin acel faimos „Non Possumus” i-a refuzat căsătoria cu Ana Boylen. Din această pricină s-a produs ruptura cu papalitatea, născându-se Biserica Anglicană (1534). Mai târziu s-a produs o reformă și în Biserica Anglicană. Cei ce au primit noua reformă s-au numit „conformiști”, iar cei care n-au recunoscut-o, s-au numit „nonconformiști”. Nonconformiștii s-au dezbinat la rândul lor în prezbiterieni și puritani, congregaționiști sau independenți,

Protestanții, care acuză falimentul catolic în multe privințe, în loc să se întoarcă la adevăr, s-au îndepărtat și mai mult de el. Ei nu și-au întemeiat noua lor biserică pe adevărul lui Dumnezeu, ci pe sofisticării eretice. Oricât ar pretinde că sunt în posesia adevărului, în realitate se află foarte departe de el.

Englezilor nu le-a plăcut protestantismul german și și-au făcut propriul lor protestantism, modelat după ei înșiși și după propriile lor concepții despre adevărurile veșnice pe care le-a revelat Dumnezeu. Ei s-au îndepărtat și mai mult de credința adevărată, pentru că au încercat să o abordeze prin mijloace omenești.

Atât din anglicanism, cât și din protestantism, au răsărit mai apoi o mulțime de lăstare. Schismele și ereziile s-au înmulțit. Fiecare lăstar nou se laudă că, în sfârșit, a găsit adevărul! în realitate însă, ele se cufundă și mai adânc în minciună și în întuneric. Nimeni nu caută adevărul acolo unde l-a așezat Dumnezeu, ci în propriile lor sofisticării. De aceea, nu au găsit lumina, ci numai câteva umbre în întuneric, pe care și-au întemeiat mărturisirea credinței. Printre aceste umbre se află și conținutul predicii care vă atrage atât de mult, așa cum îmi scrieți.

În vreme ce în Occident a crescut încontinuu numărul ereziilor,⁶ apărând noi și noi învățături rătăcite, mai mult sau mai puțin grave, în Răsărit, credința Ortodoxă a rămas neschimbată, sub oblăduirea Bisericii, care păstrează adevărul sfânt ca pe o comoară. Ortodoxia cinstește și apără adevărul care a fost

⁶ Dacă cu mulți ani în urmă unele statistici indicau cifra de peste 2000 de secte, numai în America, credem că astăzi nu numai peste ocean, ci în întreaga lume numărul acestora este cu mult mai mare.

propovăduit de însuși Dumnezeu și răspândit apoi de sfinții Săi apostoli. Noi, creștinii ortodocși, care suntem fiii adevăratei Biserici, păstrăm și transmitem mai departe singurul adevăr care există, pe care îl avem direct de la Dumnezeu, și rămânem neclintiți în credința noastră.

Chiar dacă au trecut atâtea veacuri, adevărul s-a păstrat neschimbat și nealterat la sânul Ortodoxiei și a ajuns până la noi așa cum a fost el propovăduit de Dumnezeu și de sfinții apostoli. Sfânta noastră Biserică este în adevăr și de aceea, și noi suntem în adevăr. Trebuie să-I fim recunoscători Domnului că a binevoit să ne năștem la sânul adevăratei Biserici, care este Biserica Ortodoxă.

În vreme ce dumneavoastră ați crescut sugând la sânul adevărului veșnic, falsul dumneavoastră predicator a luat-o ieri-alaltăieri pe calea înșelăciunii. Cu toate acestea, nu șovăie să propovăduiască pretutindeni rătăcirile sale, iar dumneavoastră v-ați îndreptat privirea spre el, fără ca măcar să cercetați adevărul spuselor lui și, astfel, sunteți în primejdie să vă desprindeți de Sfânta Biserică și de adevărul lui Dumnezeu. Acest adevăr a trăit în credința părinților, a moșilor și strămoșilor noștri și a tuturor rușilor,⁷ de atunci de când au fost luminați, adică din vremea Sfântului întocmai cu apostolii Vladimir, acum aproximativ o mie de ani.⁸

⁷ În cazul de față al românilor ortodocși.

⁸ Conform consemnărilor istoricului bisericesc Eusebiu de Cesareea (pe la anul 324) credința ortodoxă apostolică a fost adusă pe meleagurile noastre (în Scitția) de Sf. Ap. Andrei (fapt adevărat de colinde și de creațiile folclorice din Dobrogea sau din stânga Prutului, precum și de unele toponime: Peștera Sf. Andrei, Pârâiașul Sf. Andrei, etc.) iar mai târziu, după cucerirea Daciei de către Traian în anul 106, prin aducerea coloniștilor din Siria, Asia Mică și din Peninsula Balcanică și, totodată a legiunilor romane.

Câți sfinți nu au răsărit din Biserica noastră, care acum se roagă pentru noi dinaintea Domnului... Câți oameni nu au bine-plăcut lui Dumnezeu, umplându-se de har, așa cum se vedește din mulțimea de sfinte moaște nestricăcioase răspândite peste tot pământul rusesc ... și, dintr-o dată, vine predicatorul acesta fals, care ieri-alaltăieri a fost înșelat și s-a adâncit în întuneric, și încearcă să vă desprindă de această sfântă însoțire.

Dar să nu ne oprim aici, căci aceeași mărturisire de credință și același drum mântuitor sunt urmate și de greci, de la care am luat lumina Ortodoxiei⁹. Studiați-le istoria și, la capătul multor veacuri, veți ajunge până la Sinoadele ecumenice care au susținut și au confirmat dogmele credinței noastre, adică adevărul universal. Citiți istoria Sinoadelor care s-au întrunit până în vremea lui Constantin cel Mare, și pretutindeni veți vedea că același adevăr a fost mărturisit de mulțimea fără număr a credincioșilor și s-a răspândit până la capătul pământului.

Putem merge și mai departe. Citiți istoria secolelor de prigoană a credinței adevărate. Veți regăsi aceeași mărturisire de credință și același drum spre mântuire pe care îl urmăm noi acum. Toți mucenicii creștini au luptat pentru păstrarea neschimbată a învățăturii pe care le-au transmis-o apostolii, în vreme ce apostolii au luat credința și învățătura de la Domnul. Iar ce făcea sau ce spunea Fiul era potrivit cu porunca Tatălui Ceresc, în cadrul tainei Sfintei Treimi.

⁹ Afirmație potrivită rușilor, însă prea puțin nouă românilor în ceea ce privește originile creștinismului pe plaiurile noastre. Prin aceasta nu dorim să îndreptăm aserțiunea potrivit căreia noi românii „ne-am născut creștini”, enormitate vehiculată adesea nu doar în mediile culturale laice ci și în cele bisericesti dintr-un prea mare zel „patriotic”.

Iată de unde începe credința noastră! Iată care-i sunt originile! Ea a izvorât de la sânul Dumnezeirii și a curs de-a lungul veacurilor, ajungând neschimbată până la noi! Iar dumneavoastră ați fost gata să vă lepădați de această credință veche și sfântă și s-o înlocuiți cu minciuna pe care o propovăduiește predicatorul acela fals! Este vreo logică în toate acestea?

~ III ~

Vă înțeleg reacția, atât a dumneavoastră, cât și a celorlalți care ascultă predicile pastorului: *„Doar nu spune nici un neadevăr! Propovăduiește adevărul, învață despre mântuirea în Hristos și despre Evanghelie”*.

Stați puțin! Nu vă grăbiți să trageți concluzii. Să punem lucrurile în ordine. Este permis să vorbim despre Iisus Hristos cu viclenie sau cu ocolișuri? Este permis să propovăduim drumul spre mântuire, dar să-i ducem pe cei care ne ascultă la pierzanie? Oare nu așa au procedat ereticii dintotdeauna? Câte și câte învățături n-au existat atât înainte de marele eretic Arie, dar mai ales după el...

Toate acestea au fost afurisite de Biserică, în Occident, au apărut nenumărate erezii, însă fără excepție, ele au fost respinse de Ortodoxie, chiar dacă și acestea îl mărturisesc pe Hristos! Prin urmare, nu trebuie să tragem concluzia că oricine vorbește despre Hristos este neapărat și vrednic de crezare, ci este nevoie să cercetăm dacă într-adevăr propovăduiește calea sfântă spre mântuire.

Dintre domniile voastre, nimeni nu s-a obosit să facă o astfel de cercetare, ci, cum ați auzit din gura aceluia numele preadulce al lui Hristos, v-ați luat după el, fără să

vă mai gândiți. Nimeni dintre domniile voastre n-a bănuțit că numele acesta sfânt este rostit ca momeală de un om înșelat, ca să vă înșele și pe dumneavoastră și să vă ducă sufletele nebănuitoare la pierzanie.

Nu ați citit în Evanghelie cuvintele de avertizare ale Domnului: *Feriți-vă de proorocii mincinoși, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sunt lupi răpitori* (Matei 7, 15)?

Să nu vă închipuiți că prin cuvintele acestea, Domnul se referă la cei care nu cunosc numele Său. Nu. Se referă tocmai la cei care se folosesc de numele Lui ca să-i rătăcească pe ceilalți. Lucrul acesta rezultă din cuvintele pe care le rostește imediat după aceea: *Mulți îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit?* (Matei 7, 22). Vedeți? Aceștia îl propovăduiesc pe Hristos, dar El însuși ne îndeamnă să ne păzim de ei. în ziua judecării le va spune: *Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrați fărădelegea* (Matei 7, 23).

Prin aceste cuvinte, Domnul vrea să ne avertizeze că năcând nu i-a considerat pe aceștia adevărați propovăduitori ai Săi, chiar dacă ei cred că sunt. Domnul nu Se regăsește în predica lor. Ei vorbesc despre un alt Hristos¹⁰, care nu este Cel Ce S-a jertfit pentru mântuirea noastră aici, pe pământ.

Vedeți că este posibil ca în numele Domnului să

¹⁰ Despre acest „alt Hristos” vorbesc în conferințe, predici, seminarii, etc. toți cei ce propun omnirii realizarea unor idealuri pământești precum: dezvoltarea, bunăstare, progres, știință, cultură, civilizație, într-un cuvânt o „eră” nouă, consacrată ... omului. Acestea, dezideratele masonic-ecumeniste ale „noului Hristos”, „Hristosul” drepturilor omului ... altul decât Hristosul pocăinței și al îndreptării din păcat...

fie propovăduit altcineva? Dumneavoastră v-ați atașat de acel fals învățător numai pentru că acoperea înșelarea cu numele lui Hristos. Credeți că pentru el nu sunt valabile cuvintele: *mulți vor veni în numele Meu și pe mulți îi vor amăgi* (Matei 24, 5)?¹¹

Cu atitudinea dumneavoastră, îmi dați dreptul să vă mustru prin cuvintele Apostolului Pavel: *vă râvnesc pe voi cu râvna lui Dumnezeu, pentru că v-am logodit unui singur bărbat, ca să vă înfățișez lui Hristos fecioară neprihănită. Dar mă tem ca nu cumva, precum șarpele a amăgit pe Eva în viclenia lui, tot așa să se abată și gândurile voastre de la curăția și nevinovăția cea în Hristos. Căci dacă cel ce vine vă propovăduiește un alt Iisus, pe care nu l-am propovăduit noi, (...) voi l-ați îngădui foarte bine* (II Cor. 11, 2-4). Lucrul de care se temea Apostolul în privința corintenilor se întâmplă acum cu domniile voastre. A venit învățătorul mincinos, a început să vă predice despre un alt Iisus,¹² iar dumneavoastră v-ați lipit de el.

Îmi veți spune: „Nu, nu propovăduiește un alt Iisus. Tot ce spune ia din Evanghelie. Repetă tot timpul că Hristos a murit pentru noi și, dacă vom crede, ne vom mântui. Cum este cu putință ca în aceste cuvinte să fie minciună și înșelăciune?”

E adevărat că ceea ce spune predicatorul dumneavoastră este, practic, o veste minunată. Care bun creștin ar putea-o ignora? Dar la fel de adevărat este că între aceste cuvinte evanghelice se pot cuibări minciuna și

¹¹ În numele Lui putem fi amăgiți nu numai de cei din afara Bisericii, cum suntem obișnuiți îndeobște să credem, ci și de unii întâi stătători și teologi ortodocși.

¹² Deja ni se predică deseori despre un „Iisus” care iubește de-a valma, încuviințează ereziile, voiește doar „unitate”, „pace” și „dragoste”, fără minime criterii morale, canonice, dogmatice, un „Iisus” milenarist care va mântui pe toți cei ce „cred”.

înșelăciunea.

Iată ce scrie Apostolul Pavel către galateni: *Mă mir că așa degrabă treceți de la cel ce v-a chemat pe voi, prin harul lui Hristos, la altă Evanghelie* (Gal. 1, 6).

Galatenii au crezut sincer în Iisus Hristos și au primit din tot sufletul vestea cea bună a mântuirii. Erau atât de recunoscători Apostolului Pavel, care le arătase adevărul, încât și-ar fi scos ochii de dragul său. Dar atunci când Apostolul s-a îndepărtat de ei, au venit niște învățați, care au început, la rândul lor, să le predice Evanghelia, adică vestea cea bună a mântuirii în Hristos, dar nu așa cum era ea, ci amestecată cu minciuni. Galatenii nu au luat în serios lucrul acesta, au fost atrași de noii propovăduitori, luându-i drept apostoli, și au căzut în plasa înșelării. Cuvintele acelora erau atrăgătoare, pentru că predicau Evanghelia, dar rezultatul a fost distrugător. Minciuna e foarte bine deghizată, atunci când este acoperită de nume sfinte și preadulci!

Atunci când a aflat de situația aceea, Apostolul Pavel le-a scris, ca o lege neschimbată pentru toate veacurile, următoarea frază: *chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o - să fie anatema!* (Gal. 1, 8). Și ca aceste cuvinte să se întipărească și mai bine în inimile lor, a adăugat: *Precum v-am spus mai înainte, și acum vă spun iarăși: Dacă vă propovăduiește cineva altceva decât ați primit - să fie anatema!* (Gal. 1,9).

Vedeți așadar că există evangheliile și propovăduitori care sunt blestemați - atenție! - chiar de Apostolul Pavel.

Însă dumneavoastră ați uitat toate acestea și, cum a apărut un învățător cu Evanghelia în mână, l-ați urmat, fără să vă gândiți că aveți credință ortodoxă și că vă trudiți în

mod corect pentru mântuirea sufletului. V-ați asemănat galatenilor și, de aceea, drept este să vi se adreseze și dumneavoastră cuvintele muștrătoare ale Apostolului: *O, galateni fără de minte, cine v-a ademenit pe voi, să nu vă încredeți adevărului?* (Gal. 3, 1).

~ IV ~

Mi-ați scris că citește și propovăduiește din Evanghelie. Desigur, Sfânta Evanghelie și, de altfel, întreg Noul Testament sunt cele mai credibile îndrumătoare ale vieții creștinești și farul sigur pentru urmarea căii nerătăcite spre mântuire. Cei care se mântuiesc își iau practic cunoștințele și mijloacele de luptă din Noul Testament.

Orice om poate citi din Sfânta Evanghelie, dar asta nu înseamnă că poate să o înțeleagă pe deplin și să se sprijine pe ea fără împiedicare pe drumul mântuirii. Dacă cel care citește această carte sfântă o interpretează greșit, atunci ea devine o unealtă de distrugere. Faptul că învățătorul dumneavoastră ține în mână Evanghelia și că o cercetează nu îl scutește de osândă, tocmai pentru că s-a îndepărtat de adevăr.

Vă voi da un exemplu:

Avem o bucată de pânză foarte scumpă și vine la noi un croitor bun, o taie și face din ea o rochie frumoasă. Dar poate să vină și unul necunoscător al meseriei și fără bun gust. Acesta va tăia pânza și va face o bazaconie care nici măcar nu va acoperi trupul, ca să-l protejeze de vremea rea. Cu alte cuvinte, el strică pânza aceea prețioasă.

Același lucru se întâmplă cu diferiții predicatori ai

Evangeliei, care o citesc și o interpretează în așa fel, încât îi necinstesc comoara prețioasă. Prin modul în care o predică, ei îi duc la pierzanie pe cei care merg pe drumul mântuirii.

De ce se întâmplă una ca asta? Pentru că aceia nu știu bine calea mântuirii. Ei nu cunosc anumite condiții sau, mai bine zis, anumite pietre de hotar de pe drumul duhovnicesc, cum ar fi, de exemplu, credința, respectarea poruncilor, dobândirea harului, etc. în Evanghelie, acestea nu au fost precizate clar într-un anumit loc, ci sunt răspândite prin diferite fragmente. Pentru a merge în mod sigur pe drumul mântuirii, omul trebuie să cunoască toate aceste lucruri.

Aici se poticnesc mulți. Aceștia încep să adune diferite fragmente hagiografice legate direct de mântuire și care sunt condiții de bază ale ei, după aceea își îndreaptă atenția spre unul sau două dintre ele, le izolează de contextul Sfintei Scripturi și încep să strige: „Am găsit drumul mântuirii!”

Și astfel, unul spune: „Crede și te vei mântui”. Altul: „Dobândește harul și nu mai e nevoie de nimic altceva”. Sau: „Iubește și vei ajunge în cer”. Și tot așa mai departe.

Toate aceste discursuri sunt, desigur, adevărate și se bazează pe Sfânta Evanghelie. Dar nici unul abordat separat nu acoperă întreaga problemă a mântuirii. Ele trebuie luate laolaltă, pentru a avea o imagine completă a adevăratei înfățișări a mântuirii.

Iată cum și învățătorul dumnezevoastră este printre cei rătăciți. Desigur, el citește din Evanghelie, după cum îmi scrieți, și învață cum să ne mântuim. Dar vă prezintă toate aspectele luptei, sau numai o parte? Fiți atent la

cuvintele sale și veți constata lipsurile: în predica lui se aude doar „Credeți și vă pocăiți”. Cuprind acestea toate laturile luptei pentru mântuire? Cu siguranță că nu.

Dar chiar și aceste elemente, adică pocăința și credința, sunt ele prezentate în toată lumina lor? Când spune, de exemplu: „Pocăiți-vă”, întrebați-l: „Adică trebuie să ne mărturisim? Și dacă nu ne mărturisim, cum vom primi iertarea păcatelor?”. La acest comentariu, nu va îndrăzni să spună nimic. Va devia de la subiect, abătându-vă atenția cu logoreea sa. Potrivit învățaturii lui, mărturisirea nu este necesară, chiar dacă este pomenită în Sfânta Scriptură.

Desigur, nimeni nu va încerca să-l convingă că nu spune adevărul atunci când rostește cuvintele „Credeți și vă pocăiți”, pentru că acestea sunt necesare pentru mântuire, fiind porunci ale lui Hristos. Dar se poate să i se demonstreze, cu argumente din Sfânta Scriptură, că se înșală atunci când propovăduiește faptul că numai pocăința și credința ne asigură mântuirea, pentru că este nevoie de mult mai mult.

Închipuiți-vă pentru o clipă un doctor care dă o rețetă cu mai multe medicamente, iar farmacistul alege numai două-trei dintre acestea, pe care i le dă bolnavului spunând: „Ia medicamentele pe care ți le-a prescris doctorul”. Farmacistul acela nu este, oare, un mincinos și un înșelător?

Lucrul acesta se petrece și în cazul de față. Domnul nostru, Care a venit ca să ne vindece de patimi, a prescris în Evangheliile Sale un tratament complet pentru mântuirea sufletelor noastre, pe care îl desprindem din diferite fragmente. Predicatorul dumneavoastră a luat două-trei dintre doctorii și a început să strige: „Iată care este

medicamentul mântuitor! Luați-l și vă veți mântui!”. Prin urmare, el este un mincinos și un șarlatan, la fel ca farmacistul acela despre care am vorbit.

Dar domniile voastre ați tăcut din gură și i-ați dat curaj să predice fără ezitare: **„Credeți în Mântuitorul Hristos și vă veți mântui”**.

~ V ~

Cu adevărat, așa este! *Întru nimeni altul nu este mântuirea, căci nu este sub cer nici un alt nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim noi* (Fapte 4, 12). *Mare este taina dreptei credințe: Dumnezeu S-a arătat în trup* (I Tim. 3, 16). Hristos S-a pogorât din ceruri pe pământ ca să-i ducă pe oameni în cer. Bucurați-vă și fiți recunoscător Domnului pentru aceasta. Mulțumiți-I Mântuitorului, Care a urcat la ceruri și a așezat firea omenească de-a dreapta Tatălui.

Așadar, ca să ne mântuim, trebuie neapărat să credem în Hristos. Dar nu este îndeajuns. Domnul a mai pus câteva condiții, care sunt absolut necesare. Despre ele vom vorbi mai târziu. Acum, vreau să mai subliniez faptul ca această credință trebuie să fie neapărat legată de Sfânta Treime. Pentru că, auzind mereu despre „mântuirea în Hristos”, este posibil ca în mințile oamenilor să se imprime atât de adânc acest adevăr, încât să nu mai dea importanță Sfintei Treimi, pe Care să O acopere cu Persoana Mântuitorului Hristos, fapt care înseamnă o abatere de la drumul mântuirii. Și ce mai e și aceasta ca omul să crească în credința creștină și, după aceea, să o ia pe un alt drum?

Ce vreau să spun de fapt? Așa cum întruparea și jertfa de pe cruce a lui Hristos nu au avut loc fără Tatăl și fără Duhul Sfânt, la fel și mântuirea fiecăruia dintre noi nu se poate face fără împreună-lucrarea Tatălui, a Fiului și a Duhului Sfânt - adică a Sfintei Treimi. Iconomia întrupării și mântuirea fiecărui om au fost întemeiate pe Unul Dumnezeu în trei Persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Lucrul acesta trebuie să fie foarte bine înțeles, cu gândul și cu inima, de către toți oamenii. Sfinții au conștientizat fără excepție acest adevăr legat de mântuirea noastră.

Fiți atent la cum se săvârșește botezul Mântuitorului Hristos! La el participă întreaga Sfântă Treime. Avem vocea Tatălui, botezul Fiului și apariția Duhului Sfânt „în chip de porumbel”. De altfel, acesta este și motivul pentru care sărbătoarea Botezului se numește și Teofanie¹³ sau Epifanie¹⁴. Se botează Fiul întrupat al lui Dumnezeu, dar cu bunăvoința Tatălui și cu participarea Duhului Sfânt.

Lucrul acesta arată că mântuirea noastră este săvârșită de Domnul nostru Iisus Hristos cu bunăvoința Tatălui și cu lucrarea Sfântului Duh. Fiul nu a împlinit nimic separat de Tatăl și de Duhul Sfânt. Chiar dacă S-a făcut Om desăvârșit, El nu S-a depărtat nicicând de sânul Tatălui.

Ați văzut cum mântuirea neamului omenesc s-a întemeiat pe împreună-lucrarea celor trei Persoane ale Sfintei Treimi. Fiți atenți acum, pentru că vă voi explica faptul că și mântuirea fiecăruia dintre noi se săvârșește în același fel:

Viața noastră se află în comuniune vie cu Dumnezeu.

¹³ În limba greacă, *Theofania* înseamnă *arătarea lui Dumnezeu* [n.t.].

¹⁴ În limba greacă, *Epifania* înseamnă *arătare* [n.t.].

Prin căderea primilor oameni, am pierdut această comuniune. De aceea, Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat și a unit firea omenească, până atunci căzută, cu Dumnezeu. Credincioșii se unesc cu Fiul, iar prin Fiul, cu Tatăl, însuși Hristos a revelat lucrul acesta, spunându-le apostolilor: *Eu sunt întru Tatăl Meu și voi în Mine și Eu în voi* (Ioan 14, 20).

Aici, Domnul nu Se referă numai la apostoli, ci la toți oamenii. Este vorba despre lanțul de aur care ne leagă din nou cu Dumnezeu. Lucrul acesta a fost subliniat de Hristos și în altă parte: *Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine* (Ioan 14, 6).

Așadar, credincioșii ajung la Tatăl prin Fiul. Și cum ajung la Fiul? Prin Tatăl, așa cum însuși Domnul ne spune: *Nimeni nu poate să vină, la Mine, dacă nu-l va trage Tatăl, Care M-a trimis* (Ioan 6, 44).

Dacă, fără această tragere către Fiul, nu este cu putință să înceapă lucrarea de mântuire, și dacă această tragere se săvârșește prin Tatăl, atunci este evident faptul că începutul începutului mântuirii omului este Dumnezeu Tatăl. Să nu uitați adevărul acesta sfânt și să-l mărturișiți mereu. Ați fost tras spre Fiul, Care șade de-a dreapta Tatălui, de însuși Tatăl. Dar cum ne trage Tatăl spre Fiul? Prin Duhul Sfânt. Duhul Sfânt împlinește toate cele necesare pentru mântuirea în gând și în inimă a oamenilor. Domnul, Care a pățimit, a murit pe cruce, a înviat, S-a înălțat la ceruri și a șezut de-a dreapta Tatălui, a trimis de la Tatăl ceresc Duhul cel Sfânt, Care S-a răspândit în toată Biserica adevărată și lucrează mântuirea fiecărui mădular al ei.

Duhul Sfânt a pogorât asupra apostolilor, i-a îndrumat până la capătul lumii, le-a dăruit cuvânt plin de viață și i-a

întărit în credință. El a sfințit și a întărit fiecare lucrare curată a creștinilor și a întemeiat Biserica, în care lucrează mântuirea fiecăruia dintre fiii săi. Fără Duhul Sfânt, nimeni nu se mântuiește și nici nu este cu putință să se mântuiască. De aceea a spus Domnul: *Vă este de folos ca să mă duc Eu. Căci dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul¹⁵ nu va veni la voi* (Ioan 16, 7). Este ca și cum ar fi zis: „*Dacă nu ar veni Mângâietorul, adică Duhul Sfânt, zadarnice ar fi întruparea, moartea și învierea Mea. Ați rămâne departe de mântuire, pentru că fără Duhul Sfânt nu vă puteți schimba în oameni noi și răscumparați*”.

Crezând, așadar, că sunteți răscumărat, aduceți-vă aminte că datorați lucrul acesta Duhului Sfânt, Care, prin Tainele Bisericii Ortodoxe, Se oferă dumneavoastră, vă întărește și vă îndrumă mereu pe calea mântuirii.

Așadar, ne mântuim în Hristos Iisus, cu bunăvoința Tatălui și prin harul Duhului Sfânt. Lucrul acesta să-l mărturisim mereu și să-l păstrăm în inimă și în gând ca pe o comoară. Cine insistă spunând: „Crede în Domnul, crede în Domnul” și nu aprofundează învățătura împreună-lucrării Tatălui și Duhului Sfânt la mântuirea omului, acela nu se află în posesia adevărului. Unul ca acesta înșală conștiința creștină și întunecă lumina lui Hristos.

Lucrul acesta a fost înțeles de sfinții apostoli, care au exprimat dinaintea credincioșilor rugăciunea lor de mântuire prin cuvintele: *după cea mai dinainte știință a lui Dumnezeu-Tatăl, și prin sfințirea de către Duhul, spre ascultare și stropirea cu sângele lui Iisus Hristos* (I Petru 1, 2). *Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu (Tatăl) și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu*

¹⁵ Adică Duhul Sfânt, ca în rugăciunea: „împărate ceresc, Mângâietorul, Duhul adevărului...” [n.t.].

voi cu toți! (II Cor. 13,13).

Aceste ultime cuvinte ale Apostolului sunt repetate la Sfânta Liturghie, după ce se rostește „Crezul” și înainte de săvârșirea Tainei Euharistiei.

De asemenea, vorbind despre mântuire, Sfinții Părinți nu se referă la ea ca la o lucrare numai a lui Hristos, ci a întregii Sfinte Treimi. Ei spun că mântuirea este lucrarea Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh, astfel că cele trei Persoane ale Dumnezeirii alcătuiesc un singur izvor de mântuire.

Dumneavoastră trebuie să înțelegeți tema mântuirii în același fel, și prin aceeași prismă să verificați adevărul spuselor atât a predicatorului care a venit acum prin părțile acelea, cât și a altora care vor mai veni.

~ VI ~

În continuare, vă voi spune ce este mai important pentru mântuirea fiecăruia dintre noi.

Pe scurt, cam acestea ar fi: să credem și să primim harul sfânt, care ne îndrumă în viața creștină prin Sfintele Taine, să trăim potrivit poruncilor lui Dumnezeu, sub îndrumarea păstorilor îndumnezeiți, și să păstrăm o legătură vie cu Biserica.

Ca să înțelegeți mai bine cât de necesare sunt toate acestea, faceți o paralelă între drumul mântuirii și un drum oarecare pe care merge cineva. Pentru a înainta ușor, călătorul trebuie să fie sănătos și puternic, iar drumul, luminat, bine trasat și fără pericole. Când se află în fața unei greutăți, ca de exemplu atunci când ajunge la o răscruce, trebuie să existe cineva care să-l ajute, arătându-i

direcția corectă.

În mod asemănător, pentru mersul pe drumul mântuirii, trebuie să existe lumină, adică dreapta credință, iar drumul să fie trasat, adică este necesar ca omul să respecte poruncile lui Dumnezeu. De asemenea, cel care lucrează mântuirea trebuie să fie sănătos și puternic, iar sănătatea și puterea sunt daruri obținute de la harul dumnezeiesc prin Sfintele Taine. În fine, pe drum, este nevoie de însoțitori și îndrumători, care sunt păstorii Bisericii.

Toate acestea se găsesc în sânul sfintei noastre Biserici. Cu ea este unit fiecare credincios ce se ostenește în mod corect pentru lucrarea de mântuire. Toți oamenii care s-au mântuit au urmat la rândul lor acest drum, bătut acum de cei ce se vor mântui.

Nu cred că mai trebuia să vă spun toate acestea. Totuși voi mai adăuga câteva lucruri:

Este inutil să punem în discuție necesitatea credinței pentru mântuire. Cel necredincios nu vrea nici măcar să se gândească la mântuire. Apostol Pavel scrie: *Fără credință, nu este cu putință să fim plăcuți lui Dumnezeu, căci cine se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că El este și că Se face răsplătitor celor care îl caută* (Evrei 2, 6). "

Suntem datori să credem toate câte a binevoit Domnul să ne descopere, fără să adăugăm și fără să scoatem nimic, așa cum face sfânta Ortodoxie. Mai concret:

Dumnezeu este Unul după fire, dar în trei Persoane diferite. Tatăl a creat lumea prin Fiul și Se îngrijește de ea în permanență. El l-a făcut pe om după chipul Său și l-a lăsat să trăiască în rai. Prin neascultarea protopărinților noștri, am pierdut viața din paradis și ne-a fost cu neputință să ne mântuim.

Fiului lui Dumnezeu I-a fost milă de noi și și-a asumat lucrarea de răscumpărare și de reșezare a noastră pe locul avut mai înainte. Astfel, a venit pe pământ, a luat trup omenesc, a pățimit, a murit pe cruce, a înviat, S-a înălțat la ceruri și a șezut ca Dumnezeu-Om de-a dreapta Părintelui Său, Care a primit jertfa Fiului și puterea mijlocitoare a Lui pentru mântuirea credincioșilor.

Fiul L-a trimis apoi pe Duhul Sfânt, Care purcede din Tatăl. Acesta S-a pogorât asupra apostolilor sub formă de limbi de foc, umplându-i de înțelepciune sfântă și de putere. Iar ei, plini de Duh Sfânt, au răspândit credința creștină și au adunat mulți oameni sub acoperământul Bisericii, al cărei cap este Hristos. Din porunca lui Dumnezeu, apostolii au început să săvârșească sfintele Taine, ce le oferă credincioșilor harul ceresc, și au lăsat în urma lor ca succesori episcopi și preoți, care să le continue lucrarea și să chivernisească marile comori duhovnicești pe care Duhul Sfânt le-a încredințat Bisericii.

De-a lungul veacurilor, această lucrare a fost continuată, prin harul punerii mâinilor, de urmașii apostolilor, fiind dusă mai departe fără nici o întrerupere, până în zilele noastre. Credincioșii care primesc harul ceresc prin Sfintele Taine se mântuiesc în sânul Bisericii, uniți cu toții prin credința trăitoare și adevărată, sub îndrumarea preoților. Mântuirea fiecărui suflet se face în chip tainic și fiecare credincios nădăjduiește la o viață cerească luminoasă, pentru care îndură, de bunăvoie sau fără voie, tot felul de greutăți. Oamenii aceștia cred că cei care au murit nu încetează să fie în trupul Bisericii și să comunice cu ei, nu în chip văzut, desigur, ci nevăzut.

Trebuie să credeți din tot sufletul în lucrurile

acestea, pe care noi le mărturisim prin Crez. Iată care sunt adevărurile Ortodoxiei! Nu este cu putință să mai existe și altele.

~ VII ~

Însă credința nu este suficientă pentru mântuire. Ea trebuie să fie însoțită de fapte bune și de o viață sfântă, potrivit poruncilor lui Dumnezeu. *Nu oricine îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri* (Matei 7, 21). Voia Tatălui ceresc este cuprinsă în poruncile Sale.

Citiți des din Evanghелиi și veți afla de ce aveți nevoie pentru mântuire. De asemenea, veți învăța despre viața sfântă și iubitoare de Dumnezeu, adică despre cum să împliniți întotdeauna, cu sinceritate și exactitate, poruncile lui Dumnezeu, prin care vă veți mântui. Iată cum veți plăcea lui Dumnezeu: *Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu. Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el* (Ioan 14, 21-23).

De asemenea, Epistolele sfinților apostoli cuprind multe referiri la cât de necesare sunt credința, dar mai ales viața sfântă, dacă vrem să ne mântuim. Apostolul Pavel le-a concentrat și le-a îmbinat prin exprimarea: *credința care este lucrătoare prin iubire* (Gal. 5, 6). Folosind cuvântul „iubire”, el se referă la împlinirea tuturor poruncilor și la curățirea tuturor patimilor.

În toate epistolele sale, Apostolul Pavel le

îndreaptă atenția creștinilor spre o viață sfântă și spre iubirea lui Dumnezeu: *câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubit, câte sunt cu nume bun, orice virtute și orice laudă, la acestea să vă fie gândul (...) și Dumnezeuul păcii va fi cu voi (Filip. 4, 8-9). Căci harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, învățându-ne pe noi să lepădăm fărâdeleaga și poftele lumești și, în veacul de acum, să trăim cu înțelepciune, cu dreptate și cu cucernicie, și să așteptăm fericita nădejde și arătarea slavei marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Hristos Iisus (Tit 2, 11-13).*

De asemenea, Iacov, ruda Domnului, scrie: *Ce folos, frații mei, dacă zice cineva că are credință, iar fapte nu are? Oare credința poate să-l mântuiască? (Iacov 2, 14). Din fapte este îndreptat omul, iar nu numai din credință (Iacov 2,24).*

Vedeți cât de necesară este pentru mântuire împlinirea poruncilor? De aceea m-am întins cu scrisoarea atât de mult. Cei care l-au înșelat pe noul dumneavoastră păstor nu gândesc așa cum trebuie. Ei pun întreaga lucrare de mântuire pe seama credinței. Despre fapte, aproape că nu vorbesc. Este foarte probabil ca și predicatorul dumneavoastră să gândească la fel.

Potrivit învățaturii lui Dumnezeu, credința și faptele au o importanță egală. Nici credința, nici faptele nu au prioritate. Credința fără fapte și faptele fără credință nu sunt de nici un folos. Numai împreună, pot zidi mântuirea noastră. Prin unirea dintre ele, dobândesc putere, importanță și valoare adevărată.

~ VIII ~

Pentru ca faptele să fie sfinte și credința adevărată, este absolută nevoie de lucrarea harului sfânt. Fără har, nu numai că nu putem crede, dar nici măcar să ne gândim la bine nu ne este cu putință. Și chiar dacă ne-am putea gândi la bine, tot nu am fi capabili să-l săvârșim, așa cum spune Apostolul Pavel: *nu locuiește în mine, adică în trupul meu, ce este bun. Căci a voi se află în mine, dar a face binele nu aflu* (Rom. 7, 18).

Dacă Domnul ne-ar fi învățat cum să trăim și ce anume trebuie să credem, și ne-ar fi lăsat doar cu această cunoaștere, am fi semănat cu acela care este luminat de soare și vede drumul pe care trebuie să meargă, dar nu are puterea să pășească, pentru că este paralytic și bolnav, în cazul acesta, ar fi fost mai bine ca el să nu vadă și să nu știe nimic.

Domnul iubitor de oameni nu ne-a lăsat la nivelul cunoașterii drumului mântuirii, ci ne-a binecuvântat prin pogorârea Duhului Sfânt, Care ne ajută să ducem la capăt lucrarea mântuirii.

Duhul Sfânt S-a pogorât peste apostoli și, prin ei, a trecut la toți credincioșii. Harul îi făcea să creadă pe cei care voiau să creadă și-i întărea în împlinirea poruncilor pe cei care, întăriți în credință, luau hotărârea să ducă o viață sfântă. Transformarea ce s-a produs în sufletele apostolilor s-a petrecut și cu ceilalți oameni, iar acum are loc și cu noi, prin urmașii apostolilor, potrivit rânduielii pe care a lăsat-o Duhul Sfânt. În felul acesta, harul este fără încetare în Biserică, adică în mulțimea credincioșilor. Pe unii îi luminează, pe alții îi întărește și pe toți îi sfințește.

Prin har s-au mântuit și se mântuiesc cei ce cred.

În har sunteți mântuiți (Efes. 2, 8), scrie Apostolul Pavel. Harul sălășluiește în credincioși: nu știți, oare, că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi? (I Cor. 3, 16), spune în continuare Apostolul, având certitudinea nezdruincată a prezenței Duhului Sfânt în om. El mărturisește despre sine însuși: prin harul lui Dumnezeu sunt ceea ce sunt (I Cor. 15, 10). La rândul său, Apostolul Petru afirmă în legătură cu el și cu ceilalți: dumnezeiasca Lui putere ne-a dăruit toate cele ce sunt spre viață și spre buna cucernicie (II Petru 1, 3).

De aceea, foarte des, în epistolele scrise de apostoli, mai ales la început și la sfârșit, este exprimată urarea ca harul să sporească în fiecare credincios, în legătură cu necesitatea harului pentru mântuirea noastră, nu există nici o îndoială, însă în privința felului cum se primește harul și cum lucrează el în sufletul omului, s-au iscat tot felul de discuții.

Am abordat această temă intenționat, deoarece am bănuiala că învățătorul dumneavoastră rătăcit aparține categoriei de eretici care nu înțeleg corect lucrarea harului. Există și din aceia care spun că este de ajuns să crezi, pentru ca harul sfânt să vină automat și să își facă sălaș în om.

Aflați, dar, și credeți cu tărie că harul nu se primește altfel decât prin Sfintele Taine, săvârșite de apostoli și de succesorii lor, așa cum a lăsat Domnul să fie. Și ca să vă convingeți și mai mult de lucrul acesta, vă voi da câteva exemple din Sfânta Scriptură:

a) Discutând cu Nicodim, Domnul a spus: *Trebuie să vă nașteți de sus (Ioan 3, 7), referindu-se la nașterea prin har. În*

ce fel vine și lucrează harul? A zis, oare, Domnul: „Credeți, deschideți gura și harul sfânt va intra în voi ca să vă renască”? Firește că nu. Dar ce-a spus? *De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu* (Ioan 3, 5). Ce poate fi această naștere *din apă și din Duh*, dacă nu sfântul Botez, care este prima Taină.

Renașterea face ca firea noastră să poată primi și reține harul sfânt, care este oferit prin Taine, mai precis prin *punerea mâinilor* asupra credincioșilor, săvârșită de apostoli și de succesorii acestora.

b) Un episod petrecut în Efes, în timpul unei călătorii în acest oraș a Apostolului Pavel, vă va dovedi adevărul spuselor mele. Ajungând în Efes, Apostolul s-a întâlnit cu doisprezece credincioși, pe care i-a întrebat:

- „*Atunci când ați crezut, ați primit Duh Sfânt?*”

Iar ei i-au răspuns:

- „*Nu am auzit nimic de Duhul Sfânt.*”

- „*Și cum v-ați botezat?*”, *i-a întrebat Apostolul.*

- „*Cu botezul lui Ioan*”, *i-au răspuns aceștia.*

Atunci, Apostolul Pavel le-a explicat că botezul lui Ioan Înaintemergătorul a fost numai pregătirea pentru credința în Hristos. Și după ce le-a spus care sunt învățăturile evanghelice, i-a botezat cu botezul creștin. După botez, a pus mâinile asupra lor și ei au primit Duh Sfânt.

Vedeți, dar, că botezul și „punerea mâinilor” sunt lucruri diferite. Harul se transmite numai prin punerea mâinilor. Această practica a fost înlocuită apoi de apostoli cu mirungerea, care a devenit în felul acesta una din Tainele Bisericii noastre.

Aceste două episoade, cu Nicodim și cu credincioșii

din Efes, sunt suficiente, cred, ca să vă convingă de faptul că harul sfânt se transmite pe cale simțită, prin sfintele Taine, și nu prin simpla credință abstractă.

Astfel a lăsat Domnul să fie. Voi aminti aici și celelalte taine:

Iertarea păcatelor în care cade omul după botez, ce nu se săvârșește printr-o simplă mărturisire în gând dinaintea lui Dumnezeu, ci prin mărturisirea dinaintea părintelui duhovnic, cu multă părere de rău și cu hotărârea de a nu mai cădea în aceleași păcate.

Taina Sfintei împărtășanii stabilește o legătură vie între credincios și Domnul nostru Iisus Hristos. Puterea harului pentru continuarea lucrării de sfințire a Bisericii este primită prin Taina Mirungerii.

Două persoane se unesc și alcătuiesc un singur trup, punând bazele familiei creștine prin Taina Căsătoriei. Bolnavii se tămăduiesc prin Taina Sfântului Maslu.

Tainele sunt izvoare ale harului care potolesc setea credincioșilor cu apă vie. Nu există o altă cale pentru ca oamenii să primească harul. Cei care propovăduiesc un alt drum sunt rătăciți.

~ IX ~

Cele trei elemente despre care am spus până acum că sunt necesare pentru lucrarea de mântuire - credința, trăirea potrivit poruncilor lui Dumnezeu și harul care ne este oferit prin Sfintele Taine - se completează cu un al patrulea, la fel de important, și anume, preoția.

Oamenii trebuie să creadă. *Dar cum vor chema numele Aceluia în Care încă n-au crezut? Și cum vor crede în Acela de*

Care n-au auzit? Și cum vor auzi, fără propovăduitor? Și cum vor propovădui, de nu vor fi trimiși? (Rom. 10, 14-15). Este absolut necesar să primim harul prin Sfintele Taine, însă cum s-ar putea face lucrul acesta fără slujitorii lui Hristos și fără iconomii tainelor lui Dumnezeu (I Cor. 4, 1)? Este nevoie să trăim potrivit poruncilor sfinte, dar așa ceva nu este cu putință fără să avem anumiți îndrumători, care să ne sfătuiască, să ne atragă atenția, să ne corecteze greșelile, să ne ridice când cădem și să ne aducă pe drumul cel drept atunci când ne rătăcim.

Așadar, pentru lucrarea mântuirii, ne trebuie oameni trăitori potrivit voii lui Dumnezeu, care să ne învețe credința și să ne sfințească, umplându-ne de har prin Sfintele Taine ale Bisericii. Avem nevoie de păstori, de oameni plini de har, care slujesc urmând chemarea lui Dumnezeu.

Aceștia sunt trimișii Celui de Sus. Iată confirmarea apostolilor: *El a dat pe unii apostoli, pe alții prooroci, pe alții evangheliști, pe alții păstori și învățători, spre desăvârșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos (Efes.4,11-12).*

Domnul i-a trimis pe Apostoli în lume și le-a spus: *mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă (Matei 28, 19-20).*

Apostolii au ascultat cuvântul Domnului. Dar pentru că nu erau veșnici, iar lucrarea aceasta trebuia continuată, după porunca lui Dumnezeu, în toate veacurile, au lăsat în urma lor păstori și învățători, care să săvârșească Sfintele Taine și să slujească lucrarea de mântuire.

Astfel, în Faptele Apostolilor citim următoarele: Apostolii Pavel și Varnava au propovăduit credința în

Listra, Dervi, Iconiu și Antiohia Pisidiei. Dar a venit vremea să se întoarcă acolo de unde au plecat, adică în Antiohia Siriei. Și ce au făcut? I-au lăsat pe proaspeții veniți la creștinism să trăiască numai din credința lor? Nu. Au trecut iarăși prin toate orașele creștinate de ei și i-au învățat pe oameni cum să ducă o viață în Hristos. Pentru supravegherea și ducerea la împlinire a obligațiilor religioase, au hirotonisit preoți, pe care i-au lăsat în urma lor (cf. Fapte 14, 22-23).

Apostolul Pavel a procedat la fel în Efes și în celelalte orașe din Asia Mică, pe unde a fost. Pretutindeni s-a îngrijit ca localitățile să fie păstorite de preoți și de învățători. Mai târziu, i-a chemat la Milet pe toți preoții din Efes, pentru că nu avea timp să meargă el însuși până acolo. Când s-au despărțit, i-a sfătuit în legătură cu păstoria turmei: *luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-apus pe voi episcopi, ca să păstrați Biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat-o cu însuși Sângele Său* (Fapte 22, 28).

Mai târziu, pe drumul de întoarcere de la Roma, după ce a fost eliberat prima oară din închisoare, a ajuns în Creta, unde a propovăduit credința în Hristos. Dar pentru că nu avea timp să hirotonească el însuși păstori, l-a lăsat acolo pe Apostolul Tit: *Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să îndreptezi cele ce mai lipsesc și să așezi preoți prin cetăți* (Tit 1,5).

Pe oriunde mergeau, apostolii procedau la fel, pentru că nu lucrau după capul lor, ci după porunca lui Hristos. Nici o comunitate de creștini nu a fost lăsată fără preoți hirotonisiți.

Același lucru se întâmplă și astăzi. La rândul lor, credincioșii au primit porunca: *ascultați pe mai-marii*

voștri și vă supuneți lor, fiindcă ei priveghează pentru sufletele voastre (Evr. 13, 17), în vreme ce, pentru preoți, sunt valabile cuvintele pe care Domnul le-a spus apostolilor: cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, și cel ce se leapădă de voi, se leapădă de Mine; iar cine se leapădă de Mine, se leapădă de Cel ce M-a trimis pe Mine (Luca 10, 16).

~ X ~

V-am spus care sunt patru dintre elementele esențiale pentru mântuire. Mai există unul, și anume să fim parte a trupului Bisericii, legați de mulțimea credincioșilor prin legătură vie.

Domnul a numit Biserica sa „viță de vie”. El este trunchiul, iar mlădițele sunt credincioșii. Adunarea tuturor credincioșilor alcătuiește un tot unitar, care este legat de Domnul. Așa cum vlăstarul tăiat se usucă și moare, la fel și credinciosul care se desprinde în orice mod de Biserică și, în felul acesta, de Dumnezeu, moare duhovnicește (cf. Ioan 15,1-6).

Apostolul Pavel afirmă același lucru și mai clar, spunând că Biserica este trupul lui Hristos, iar Hristos este capul trupului alcătuit de credincioși. Și așa cum în trup, fiecare mădular trăiește numai unit cu celelalte, iar dacă este tăiat, moare și putrezește, la fel și fiecare credincios în parte nu trăiește de unul singur, ci participă la viața comună a tuturor celorlalți membri ai Bisericii, iar dacă este desprins de ea, moare duhovnicește și se pierde (cf. I Cor. 12, 12-27).

De aceea, în toate veacurile și până astăzi, creștinii cu adevărat credincioși au simțit mereu că trăiesc și că sunt

uniți cu ceilalți credincioși prin sfânta Biserică. Noi considerăm că Biserica este mama noastră.

Astfel, se adeverește cuvântul care spune că pentru cel care Biserica nu este mamă, nici Dumnezeu nu este Tată și dacă pentru acela Dumnezeu nu este Tată, atunci cine este?

Domnul a întemeiat Biserica prin sfinții apostoli, și i-a încredințat toate mijloacele de mântuire, ca să le păstreze neschimbate și să le răspândească pe întreg pământul.

Ea este păstrătoarea tuturor tainelor credinței și a întregului adevăr, în ea se află harul, sfintele taine și preoția, care lucrează împreună mântuirea omului. Peste toate acestea, se odihnește bunăvoirea lui Dumnezeu, Care ascultă rugăciunile Bisericii și ale fiilor ei.

Lucrarea de mântuire prin participarea la viața Bisericii impune fiecărui credincios următoarele obligații:

a) Să creadă așa cum crede întreaga Biserică, de la începuturi și până astăzi. Să observe fiecare gând, fie al lui, fie străin, cu ascunzișurile sale, și în nici un caz să nu-și îngăduie să nu fie de acord cu vreuna din învățăturile Bisericii, pentru că ea este *stâlp și temelie a adevărului* (I Tim. 3, 15). Cine nu se supune acestor învățături este *ca un păgân și vameș* (Matei 18, 17).

b) Nu trebuie să se deosebească cu nimic de ceilalți credincioși în privința vieții creștinești: să postească așa cum postesc toți; să se pregătească pentru Sfânta împărtășanie cu Trupul și cu Sângele Domnului, așa cum cere Biserica; să participe la toate activitățile de cult și de sfințire ale Bisericii, potrivit poruncii Apostolului Pavel, care spune să nu *părăsim Biserica noastră* (Evr. 12, 25).

c) Să creadă cu multă tărie că mădulele Bisericii care se află în cer au o legătură vie și directă cu cei de pe pământ. Rugăciunile aceloră sunt ascultate și împlinite potrivit vocii lui Dumnezeu. Aici, în această viață, noi comunicăm cu îngerii și cu sfinții din toate timpurile, pentru că ne-am *apropiat de muntele Sion și de cetatea Dumnezeului celui viu, de Ierusalimul cel ceresc și de zeci de mii de îngeri, în adunare sărbătorească, și de Biserica celor întâi născuți, care sunt scriși în ceruri* (Evr. 12, 22-23).

Să recapitulăm ce este necesar pentru mântuire:

Vreți să vă mântuiți? Atunci credeți tot adevărul, așa cum a fost acesta revelat de Dumnezeu, întăriți-vă cu har dumnezeiesc prin sfintele Taine și împliniți întotdeauna poruncile sfinte, sub îndrumarea păstorilor Bisericii. Toate acestea să le faceți în spiritul Bisericii, a legilor și poruncilor ei, uniți cu Dumnezeu în mod tainic și viu. În felul acesta, vă veți mântui.

La această enumerare a condițiilor de mântuire, putem fără ezitare să mai adăugăm și povața Sfântului Ioan Teologul: *Oricine se abate și nu rămâne în învățătura lui Hristos nu are pe Dumnezeu; cel ce rămâne în învățătura Lui, acela are și pe Tatăl și pe Fiul. Dacă cineva vine la voi și nu aduce învățătura aceasta, să nu-l primiți în casă și să nu-i ziceți: Bun venit! Căci cel ce-i zice: Bun venit! se face părtaș la faptele lui cele rele* (II Ioan 1,9-11).

După tot ce-am spus până aici, veți vedea și singur cam cât adevăr se află în cuvintele noului dumneavoastră învățător.

Vă continuați scrisoarea astfel: „*Insistă să-L mărturisim cu buzele pe Domnul Iisus Hristos, încredințându-ne că cel care îl mărturisește în felul acesta îl primește de îndată în inima lui, umplându-se de har. Deși a insistat foarte mult în privința mărturisirii cu buzele, unul dintre cei prezenți a refuzat să primească acest lucru, spunând că mărturisirea este o chestiune de conștiință*”.

Omul acela a făcut foarte bine că nu a primit! El a judecat corect, pentru că o asemenea mărturisire făcută în vânt este împotriva voii lui Dumnezeu. Se pare că acel creștin are o conștiință foarte subtilă, care nu i-a permis să aprobe mărturisirea respectivă. Acesta este un lucru demn de laudă și o probă de neplecare a capului dinaintea celui rău.

A-L mărturisi pe Hristos este o mare izbândă, iar Domnul a făgăduit că îi va slăvi pe cei care îl mărturisesc dinaintea Tatălui ceresc (cf. Matei 10, 32). În ce situații recunoaște Domnul o asemenea mărturisire? Atunci când este o mărturisire de credință și se face dinaintea vrăjmașului, primejduindu-ne astfel să fim prizonieri sau chinuiți.

Cel care-L mărturisește pe Hristos primește în el cununa muceniei. Tocmai de aceea, mărturisirea are o atât de mare valoare, în Biserica lui Dumnezeu, mărturisitorii stau alături de mucenici. Mucenicii au fost aceia care, mărturisindu-L pe Hristos, au fost chinuiți până la moarte, în vreme ce mărturisitorii L-au mărturisit pe

Hristos și au fost chinuiți, dar nu au ajuns să moară, dintr-un motiv sau altul. Iată despre ce fel de mărturisire vorbește Domnul! Despre cea care, dacă nu este exprimată, înseamnă lepădarea de El, urmată de împlinirea cuvintelor: *De cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri* (Matei 10, 33).

La dumneavoastră există asemenea condiții de mărturisire? Adică vă poate costa viața sau, dacă nu mărturișiți, vă aduce un trai fără griji? Cu siguranță că nu. Așadar, nu există condițiile necesare pentru o mărturisire primită de Dumnezeu, însă pentru laude și escrocherii mereu, există cele mai bune condiții!

Ieșiți în drum și strigați: „Cred în Hristos și îmi mărturisesc credința!”. O asemenea mărturisire - adică mărturisirea care se face în asemenea condiții - e fără sens. Este exact ce vă cere noul dumneavoastră învățător!

Nefericitul nu se oprește aici, ci îmbină această mărturisire cu următoarea promisiune: „Imediat ce-L mărturisești pe Hristos cu buzele, Îl vei primi în tine”. De unde-a scos o asemenea idee? Domnul și apostolii ne-au învățat cine sunt cei care îl primesc pe Hristos în ei și în ce fel se face lucrul acesta. Apostolul Pavel scrie: *Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat* (Gal. 3, 21).

Omul care se botează „se îmbracă” în Hristos, adică îl primește în el pe Creatorul său. Înainte de botez, îl mărturisește pe Domnul, prin rostirea Crezului. Dar această mărturisire nu-L aduce încă pe Hristos, ci îi asigură omului numai vrednicia de a-L primi. Așa ne învață Apostolul Pavel, pe când ceea ce spune noul dumneavoastră învățător vine din mintea lui și nu se sprijină pe nimic.

Și încă ceva: Domnul ne spune: *Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el* (Ioan

6, 56). Așadar, fiecare credincios care se împărtășește cu preacuratul Trup și cinstit Sângele Domnului îl primește pe Acesta în el. înainte de împărtășanie, prin citirea rugăciunii „Cred, Doamne, și mărturisesc că Tu ești Hristos adevărat, Fiul lui Dumnezeu Celui viu”, credincioșii își mărturisesc credința, dar încă nu-L primesc în ei pe Hristos. îl primesc numai prin împărtășirea cu preacuratul Trup și scump Sângele Său. Mărturisirea nu face decât să ne deschidă drumul spre El.

Ați văzut, așadar, că numai prin Botez și prin Sfânta împărtășanie îl primim în noi pe Hristos, nicidecum prin mărturisirea credinței. Așa învață Biserica noastră, dar învățătorul dumneavoastră eretic a găsit, prin cugetarea sa rătăcită, o altă cale de a ne uni cu Hristos.

Mai există un drum drept, pe care ni-l arată Domnul: *Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui. (...) Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el* (Ioan 14, 21-23).

Să nu credeți însă că împlinirea poruncilor sfinte asigură venirea Domnului în sufletele noastre, dacă nu ne botezăm și nu ne împărtășim, căci abia puterea sfințitoare a acestor Taine ne dă harul de a ține poruncile așa cum trebuie. Cel care împlinește poruncile își împodobeste sufletul cu felurite virtuți și își face din inimă o biserică ce este gata să-L primească pe Hristos, Care vine și locuiește în el. Dar ca să fim mai preciși, Domnul vine și locuiește în om încă de la Botez și de la împărtășirea cu Trupul și Sângele Său.

Dar pentru că omul nu s-a curățit încă de patimi și nu s-a împodobit cu virtuți, Domnul nu este mulțumit și nu-și

face încă sălaş permanent în inima lui. Tulburarea pricinuită de patimi și mirosul greu al păcatului nu îi plac. E ca și cum nu ar avea încredere încă în om, ca să vină și să stea în inima lui pentru totdeauna, însă atunci când sufletul este luminat de virtuți, Domnul intră în el, așa cum ar intra oricare dintre noi într-un loc familiar, unde se simte bine și liniștit, departe de mișcările neplăcute ale patimilor și păcatelor.

Credința noastră îl atrage pe Hristos, iar Tainele ne învrednicesc să-L primim. Atunci când, cu ajutorul Său, împlinim poruncile dumnezeiești și ne curățim de patimi, El vine și rămâne în noi pentru totdeauna. După cum ne învață Biserica, numai în felul acesta putem să-L primim pe Hristos.

Este un drum ce are un început, o continuare și un sfârșit, care e desăvârșirea. Esența acestei lucrări este venirea Domnului prin Sfintele Taine.

Fără Taine, credința și faptele nu îl pot atrage pe Hristos, deși au valoarea lor, ca niște condiții de bază pe drumul spre mântuire. Așadar, Domnul vine și își face sălaş în credincios numai prin Sfintele Taine. Și mărturisirea credinței în Hristos este importantă, dar numai ca parte a pregătirii, nu ca un mijloc suficient pentru aducerea în noi a Domnului.

Mărturisirea de credință făcută numai cu buzele, fără consecințe în viața duhovnicească, nu are nici o însemnătate. Dar dacă, arunci când suntem întrebați ce credință avem, răspundem din toată inima că suntem creștini, înseamnă că noi credem cu adevărat, că ducem o viață sfântă, că primim harul dumnezeiesc prin Sfintele Taine, că urmăm sfaturile Părinților duhovnici, că aparținem Bisericii Ortodoxe a lui Dumnezeu și că împlinim

cu credință poruncile date de Creatorul nostru. Așadar, mărturisirea noastră înseamnă că împlinim toate aceste lucruri pe care le-am enumerat, și care ne duc spre mântuire.

Prin urmare, îl mărturisește sincer pe Domnul numai cel care, crezând în El, se sfințește prin Sfintele Taine, de la care primește putere, și trăiește o viață sfântă, împlinind poruncile lui Dumnezeu, sub îndrumarea părinților duhovnici și în duhul sfintei noastre Biserici Ortodoxe. Iată care este adevăratul mărturisitor! Nu acela care-L mărturisește pe Hristos numai cu buzele!... Scriind în prima sa Epistolă despre adevărata mărturisire, Sfântul Ioan Teologul se referă exact la mărturisirea practică despre care am vorbit.

Ereticul acela consideră că harul sfânt este rezultatul mărturisirii cu buzele. Dacă această mărturisire ar fi fost în stare să-L aducă pe Domnul, ar fi adus și harul Său, pentru că harul este comuniunea noastră cu Dumnezeu. Dar, așa cum am explicat mai înainte, Domnul vine în noi prin Taine, nu prin mărturisire. Așadar, nu mărturisirea ne umple de har, ci Sfintele Taine, în istoria Bisericii nu a existat nici un caz ca un om să primească harul lui Dumnezeu în alt fel.

Prin urmare, nu putem concepe că simpla mărturisire ne face să primim harul. Lucrul acesta ar semăna cu a-i spune cuiva: „Deschide gura și te vei umple de har sfânt”. De aceea, ereticul care este la dumneavoastră nu poate fi catalogat decât drept smintit, căci crede că va obține harul doar prin pronunțarea mărturisirii.

~ XII ~

Îmi scrieți că ereticul dumneavoastră se roagă cu propriile sale rugăciuni, timp în care nu face nici semnul Crucii, nici metanii.

Vedeți ce modern e? Toți creștinii ortodocși, chiar și o mare parte dintreeretici, fac semnul Crucii, însă lui îi este rușine. Să știți că și semnul Crucii este un mod de a-L mărturisi pe Hristos, Care S-a răstignit pentru noi pe Cruce ca să ne răscumpere păcatele.

Atunci când omul acela vă îndeamnă, spunându-vă: „Mărturisiți-L, mărturisiți-L pe Hristos cu buzele”, apropiați-vă de el și îndemnați-l să-L mărturisească și el pe Hristos prin semnul sfintei Cruci. Ambele manifestări sunt forme de mărturisire. Primul este cu vorba, al doilea, cu fapta. Iar faptele sunt mai importante decât cuvintele.

Iar când a spus omului acela care a refuzat să-L mărturisească pe Domnul cu buzele: „Se pare că vă este rușine de oameni”, ar fi trebuit și dumneavoastră să-i răspundeți: „Pentru că refuzați să faceți semnul Crucii, care este în egală măsură un semn de mărturisire, se pare că și dumneavoastră vă este rușine să-L mărturisiți pe Hristos dinaintea oamenilor”.

Sfântul Vasile cel Mare ne încredințează că semnul Crucii este o moștenire transmisă prin sfinții apostoli și că, atunci când este făcut cu credință, îi alungă pe vrăjmașii nevăzuți, le împiedică planurile întunecate și îi păzește pe creștini de atacurile acestora.

Prin Cruce, Domnul a nimicit puterea diavolilor, care fug până și de pomenirea ei. Cel care nu se pecetluiește cu semnul sfintei Cruci îi lasă pe vrăjmași să lucreze liberi asupra lui. Creștinul fără semnul Crucii seamănă cu

soldatul fără armă, care se află la mila dușmanului. Crucea sfințește oamenii și lucrurile. Această învățătură a fost transmisă de apostoli sfintei Biserici, iar fiii ei cred în Cruce așa cum credeau primii creștini. De aceea, e foarte potrivit să mă întreb: este creștin cu adevărat cel care evită semnul Crucii?

Prin înclinarea capului, arătăm de obicei respect și supunere. Pentru omul care se roagă, este necesar să-și manifeste evlavia interioară și supunerea față de Dumnezeu prin plecarea capului. Toți creștinii ortodocși se închină Domnului cu trupul, ca semn al închinăciunii interioare. Cine nu-și înclină capul naște îndoială în privința existenței în interiorul său a respectului și a supunerii față de voia lui Dumnezeu. Și dacă acestea nu există, atunci ce valoare mai are rugăciunea?

Aici, în Rusia, folosim expresia „capul care nu se pleacă” pentru a-i caracteriza pe cei nesupuși, egoiști și care nu recunosc pe nimeni. Oare, de multe ori, nu la fel sunt și cei care refuză să facă metanii dinaintea lui Dumnezeu în timpul rugăciunii? Poate că se tem să nu-și șifoneze hainele...

~ XIII ~

Îmi scrieți: „Noul nostru învățător și adepții săi nu vin la biserică și nu cer în timpul rugăciunii ajutorul sfinților, nici al Maicii Domnului, nici al îngerilor, nici al apostolilor, proorocilor sau cuvioșilor. De asemenea, nu postesc, nu se împărtășesc și nu recunosc sărbătorile”.

Vedeți ce fel de creștini sunt? Se consideră pe ei înșiși

oameni înduhovniciți, oameni ai lui Dumnezeu și sfinți, pentru care nu este nevoie de ordinea exterioară a Bisericii, de nevoințe duhovnicești, de taine sau de slujbe.

De aceea, nu pot înțelege ce vreți de vă luați după el... De ce vă umpleți capul cu vorbe goale? Din ceea ce îmi scrieți, rezultă foarte clar că a căzut din harul Bisericii Ortodoxe, iar acum se căznește să vă îndepărteze și pe domniile voastre de el, spre a crea o adunătură dezgustătoare pentru Dumnezeu și pentru adevărul Său. Iar dumneavoastră vă luați din ce în ce mai mult după el, așa cum se iau muștele fără minte după momelile otrăvite.

Vă recomand să citiți cartea *Piatra credinței*, scrisă de Stepan Iavorski. Citiți-o cu atenție și încercați să-i asimilați conținutul, căci cu această piatră veți reuși cu ușurință să închideți gura ereticilor și să sfărâmați dinții falșilor învățători, care urăsc adevărul și lumina.

~ XIV ~

Mai scrieți: „A creat confuzie printre noi, fiindcă Părinții noștri duhovnici nu ne zic nimic, în vreme ce predicatorul acesta merge peste tot, se luptă, învoață, vorbește cu entuziasm, preoții noștri nu deschid gura. Chiar și în biserică predică rar, limitându-se la săvârșirea slujbelor. Se simte nevoia cuvântului viu, de care nu avem parte de la ei”.

Vă voi întreba ceva: v-ați adresat vreodată preoților dumneavoastră? Le-ați spus că prin părțile acelea circulă un străin care vă strânge laolaltă și vă predică? I-ați cerut părerea în legătură cu învățăturile lui? Cu siguranță că nu ați făcut-o! Îmi scrieți mie, care trăiesc în cealaltă parte a lumii, și nu cereți niciodată ajutorul în această chestiune

de la păstorii dumneavoastră. Nu mi-ați scris că ați fi discutat cu preoții din parohie, care nu sunt departe și pe care îi vedeți în fiecare duminică și la fiecare sărbătoare!

Cum pot Părinții dumneavoastră duhovnici să știe ce se întâmplă? Preoții vin la biserică, văd că lumea adunată acolo se roagă și pleacă liniștiți acasă, cu gândul că enoriașii lor nu întâmpină probleme deosebite.

De altfel, dumneavoastră cunoașteți dogmele, știți care sunt poruncile lui Dumnezeu și vă supuneți sfintei Biserici. De ce altceva mai aveți nevoie? Poate că vreodată mai vreți să vi se explice vreo dogmă, vreo taină sau vreo poruncă? Dar, așa cum îmi scrieți, nu sunteți lipsit de așa ceva. În afară de asta, însăși slujba îi aduce aminte credinciosului atent de dogmele și poruncile sfinte, și îl învață în ce fel să vină în comuniune cu Dumnezeu. Este de ajuns să stea în biserică, pentru ca simțămintele sale religioase să se reînnoiască, așa cum mărturisesc mulți credincioși care au trăit acest lucru.

Sunt de acord cu dumneavoastră, că preoții ar trebui să discute cu credincioșii mai des, fie în biserică, fie în alte părți. Dar nu pot fi de acord și cu afirmația că, dacă aceste discuții lipsesc, enoriașii nu au hrană spirituală. Chiar dacă s-ar întâmpla astfel și ar trebui să-l cert pe cel vinovat, aș acuza mai mult turma decât pe păstor! Pentru că ce cleric ar disprețui rugămintea enoriașilor de a avea parte de învățătură mai multă și mai profundă? Dumneavoastră înșivă îi evitați pe clerici și, dacă se întâmplă să vă întâlniți cu unul dintre ei, nu îi puneți întrebări despre credință. Tocmai de aceea, ei evită astfel de subiecte, de teamă să nu devină o povară și, astfel, să vă îndepărteze de Biserică.

Eu nu caut să-i scuz pe preoții care nu-i învață pe enoriași și nu țin predici. Datoria lor este să se aprindă

de dor pentru cele înalte și să le vorbească oamenilor pe care îi păstoresc, iar a enoriașilor, să își însușească învățătura. Vreau să mai notez aici că responsabilitatea faptului că preotul predică rar vă revine și dumneavoastră.

Vă continuați scrisoarea astfel: „*în vreme ce clericii noștri nu fac nimic, acela predică pretutindeni*”. Acela predică pentru că trebuie să adune adepți și ucenici în jurul lui. După ce îi va fi adunat, și el va înceta să mai predice, pentru că ascultătorii lui îi vor cunoaște deja învățăturile. Trebuie să știți că grijile prea multe, alergătura în exces și vocile care strigă prea tare nu caracterizează o stare normală și sănătoasă a lucrurilor.

Observați puțin mișcările trupului: atunci când este sănătos, toate funcțiile sale interioare lucrează bine. Pulsul este liniștit, respirația normală, iar nervii își fac datoria ca întotdeauna, însă imediat ce cu una din acestea se întâmplă ceva rău, armonia încetează, iar trupul se îmbolnăvește.

La fel se întâmplă cu lucrarea credinței și a mântuirii. Dumneavoastră, cu întreaga parohie din care faceți pane, sunteți ca un mic organ al trupului Bisericii. Toate funcțiile mântuitoare ale acestui trup sunt normale. Aveți credința Ortodoxă, vă luptați ca să trăiți creștinește, vă sfințiți prin Taine, vă supuneți așezămintelor Bisericii și ascultați de preoții dumneavoastră. Prin urmare, lucrarea de mântuire a tuturor și a fiecăruia în parte își urmează cursul normal.

Trupul sănătos, care trăiește și se dezvoltă normal, nu atrage atenția, în același fel, nici dumneavoastră nu atrageți atenția, dacă trăiți și vă dezvoltați normal din punct de vedere duhovnicesc. Această liniște, care vine în contradicție cu acțiunea învățătorului aceluia fals, nu

înseamnă că sunteți pe o poziție inferioară lui. Dimpotrivă, urcușul normal și fără zgomot în lucrarea de mântuire arată că vă aflați în stare de sănătate sufletească, în vreme ce omul acela nu este sănătos duhovnicește.

Desigur, dacă pe parcursul urcușului liniștit în viața duhovnicească vă lăsați pradă neglijenței și indiferenței, greșiți foarte mult. Dar dacă fiecare dintre noi, după puterile sale, își împlinește toate obligațiile care îi revin prin calitatea de creștin și din îndemnul conștiinței, atunci lucrarea de mântuire se află pe drumul cel drept și nu există nici un motiv de neliniște și, cu atât mai puțin, de a ne lua după unul care ni se pare că are ceva aparte.

Aduceți-vă aminte ce v-am spus la început, când v-am dat exemplul corului și a neplăcutei impresii create de o voce care iese în evidență față de celelalte¹⁶. Aceași imagine vă este de folos pentru a înțelege și ceea ce vă explic acum.

Tot ce v-am scris până aici a fost reacția mea la faptele pe care dumneavoastră înșivă mi le-ați prezentat. Nu-mi rămâne decât să trag o concluzie, la care să adaug și un sfat.

Îndepărtați-vă de predicatorul acela fals și nu vă desprindeți de învățăturile Bisericii noastre Ortodoxe. Astfel să-i sfătuiți și pe ceilalți creștini.

¹⁶ Cândva, în Biserică, vocea "în plus" indica ceea ce nu era ortodox, gândirea eretică, apostată. Astăzi raportul poate fi deseori (nu totdeauna) invers, fapt ce sugerează clar direcția teologică, oficială a ortodoxiei contemporane.